

Drago Brajdić, ing. kem.
Hrvatsko rodoslovno društvo "Pavao Ritter Vitezović"
Marulićev trg 21
10000 Zagreb
drago.brajdic@gmail.com

Pregledni rad
Primljeno: 20.11.2022.
Prihvaćeno: 20.12.2022.

PORAĆE DRUGOG SVJETSKOG RATA NA PROSTORU OPĆINA RAKOVICA I DREŽNIK GRAD

U radu se prikazuje poratne Drugog svjetskog rata na prostoru tadašnjih općina Rakovica i Drežnik Grad. Rad je koncipiran u nekoliko osnovnih karakteristika koje su obilježile to razdoblje, a to su: poratna stradanja hrvatskog stanovništva, pojava križarskog pokreta, poslijeratna obnova i nastanak novog socijalističkog društva. Ipak, značajno obilježje je i početak iseljavanja s ovih prostora, što rezultira demografskim padom koji uviđamo sve do danas.

Ključne riječi: poslijeratna stradanja, križarski pokret, obnova, iseljavanja

Poslijeratna stradanja

U svibnju 1945. godine, Rakovčani su s olakšanjem dočekali kraj Drugog svjetskog rata. Ali ipak nastupilo je vrijeme iščekivanja. Posebno su se iščekivale vijesti o sudbinama mladića u domobranskim i ustaškim jedinicama. Ali, ubrzo su loše vijesti stizale jedna drugu, te su se rijetki živi vratili kući. Velik broj ih je stradao u završnim ratnim operacijama 1945.¹, ili nakon završetka rata u događajima koje vezujemo uz bleiburšku tragediju i *križni put*. Broj ubijenih Hrvata u Drugom svjetskom ratu procjenjivali su i autori u radovima pisanim o kotaru Slunj u NOB-u, iako o samom načinu njihova stradanja nisu pisali, s obzirom na to da je više od polovine ukupnog broja ubijenih Hrvata, bilo vojnika i civila, ubijeno u posljednjim mjesecima rata ili nakon završetka rata. Tako je Petar Zinajić procijenio broj ubijenih Hrvata u „neprijateljskim postrojbama“ (ustaše, domobrani, oružnici, le-

¹ Više vidi u: MATKOVIĆ, Blanka. „Ratni zločini počinjeni tijekom i nakon Ličko-primorske operacije od postrojbi Jugoslavenske armije i ustanova nove vlasti“ *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 55 (2013): 174-203.

gionari) na 3200, dok Simo Krnić daje procjenu od 4 do 5 tisuća.² Istovremeno s partizanskim odmazdama u dugim kolonama *križnih puteva*, događaju se i stradanja hrvatskog stanovništva i u rakovičkom kraju. Brojni stanovnici Rakovice, Drežnik Grada i okolnih sela morali su proći „saslušanja“ OZN-e u Slunju, koja su najčešće završavala egzekucijama (najveće stratište bilo je na području današnjeg vojnog poligona), ali bilo je i javnih vješanja četvrtkom, kada je u Slunju sajmeni dan.³

Križarski pokret

U prvim danima nakon sloma NDH po cijeloj Hrvatskoj nalazilo se preko desetak tisuća vojnika koji su se sklanjali od nove partizanske vlasti. Za oko mjesec dana, njihov se broj političkim ili vojnim mjerama smanjio na 2500-3000 ljudi, te ti ostaci ustvari čine temelj križarskog pokreta.⁴ Križari su naziv za gerilske grupe formirane od pripadnika poraženih postrojbi oružanih snaga NDH (većinom sastavljene od pripadnika ustaške vojnice ili članova ustaškog pokreta izvan vojnih postrojbi, a mnogo manje domobrana ili legionara). Naziv *križar* prvotno se pojavio na području Slavonije, ali počinju ga rabiti i pripadnici OZN-e i KNOJ-a zamjenjujući dotadašnje nazive poput ustaše ili banditi.⁵ Križari su dotadašnje ustaško ili domobransko znakovlje zamijenili bijelim križevima na kapama. Iako se te gerilske skupine najčešće nazivaju ili su nazivane križarima, bilo je i drugih lokalnih naziva povezanih s njihovim načinom skrivanja ili djelovanja, kao što su: špiljari, škripari, kamišari, jamari i šumnjaci, pa čak i bijeli partizani.⁶ Cilj križara bio je čekati možebitni preokret, odnosno početak borbe između zapadnih saveznika i komunista, te tada, uz pomoć ustaškog vodstva u emigraciji, ponovno obnoviti NDH. Kako do toga nije došlo, započeli su akcije s ciljem destabilizacije lokalnih partizansko-komunističkih vlasti. Napadali su vojne i milicijske patrole, ubijali lokalne partijske dužnosnike (npr. predsjednika ili članova mjesnih narodnih odbora), pripadnike OZN-e i KNOJ-a, milicajce, vojnike JA, ali i ulazili u sama sela te uništavali i pljačkali upravne i gospodarske (zadružne) zgrade. Ipak, križarski pokret mogao je opstati na području gdje je barem iole imao potporu lokalnog stanovništva, kroz dobivanje pravovremenih informacija ili prehrane. Značajne križarske skupine bile su i u Lici⁷, ali i na prostoru općina Rakovica i Drežnik Grad.

² STRIŽIĆ, Žrtvoslov slunjskog kotara, 214.

³ *Isto*, 215.

⁴ RADELIĆ, *Križari gerila u Hrvatskoj 1945.-1950.*, 211.

⁵ *Isto*, 216.

⁶ *Isto*, 220.

⁷ Više u: MATAIJA, Ivica. „Križari na gospićkom području 1945.-1950.“. *Senjski zbornik* 32,

Na području općina Rakovica i Drežnik Grad djeluju križarske skupine: Pavla Štajduhara iz Rakovice, Đuke Žanića iz Drežnik Grada, Marka Obajdina iz Slunja, Jose Sertića iz Sertić Poljane, Ivana Kukuruzovića i Mile Špehara iz Vaganca.⁸ Pod optužbom da surađuju s križarima stradali su i brojni civili. Tako su od strane OZN-e Rakovica u ljeto 1946. optuženi i bez suđenja strijeljani: Dragutin Rendulić, Ivan Badanjak, Tonka Keser i Mile Štajduhar, u dobi od samo 17 godina.⁹ Njihova su tijela pokopana na mjestu strijeljanja, kraj tzv. žutog puta. Rodbina je tek dvadesetak godina poslije dobila od vlasti odobrenje da posmrtni ostatci strijeljanih mogu biti preneseni u rakovičko groblje.¹⁰ Najveća grupa križara, 32 pripadnika, pod vodstvom Jose Sertića, likvidirana je od strane jedinica KNOJ-a u rano proljeće 1947. godine u šumi Trovrh, iznad Korita. Većina križara je poginula u borbi, a oni koji su zarobljeni bez suđenja su strijeljani, te se lokacija njihova strijeljanja i ukopa naziva *ustaške drage*.¹¹ Zbog toga što su im sinovi ili muževi bili dijelom neke križarske skupine, na dugogodišnje zatvorske kazne suđene su i majke, žene ili rodbina križara, optužene da im pomažu u njihovu skrivanju.

Poslijeratna obnova i izgradnja socijalističkog društva

Poratne godine na području općina Rakovica i Drežnik Grad obilježile su razorene kuće, ali i velik broj ubijenih i poginulih u ratu, te se pojavljuje velik nedostatak radne snage za najosnovnije poljoprivredne poslove. Glad i nestašica bile su sveprisutne. Također, kao izravna ratna posljedica, pojavio se velik broj udovica i djece bez jednog, pa čak i bez oba roditelja. Stanovnici nemaju pretjerano povjerenje u nove partizanske vlasti, prije svega zbog njihova odnosa prema tradicijama ovih ljudi i nametanja ubrzanog stvaranja novog socijalističkog društva, što se često ostvarivalo grubostima prema pojedincima, koje su nerijetko završavale i s najtežim posljedicama.

Još tijekom rata sve su javne zgrade bile srušene, spaljene i opljačkane: u Rakovici škola, sokolski dom, općinska zgrada te kuće veletrgovaca Brekića, Oreškovića i Jakovca, a u Drežniku škola, općina i šumarija.¹² Poslijeratne vlasti kroz općinske odnosno mjesne narodne odbore imale su zadatak čim prije početi normalizirati

br. 1 (2005): 197-221.; DUJMOVIĆ, Ivan. „Represija partizansko-komunističkih vlasti nad žiteljima zavaljske općine“. *Podplješivički graničari* vol 1 (2017): 171-179.

⁸ Više o djelovanju ovih skupina vidi u: RADELIĆ, *Križari gerila u Hrvatskoj 1945.-1950.*, 437-450.

⁹ STRIŽIĆ, *Žrtvoslov slunjskog kotara*, 218-221.

¹⁰ PADJEN, *Rakovica i moji dani*, 61

¹¹ STRIŽIĆ, *Žrtvoslov slunjskog kotara*, 218-221.

¹² *Spomenica osnovne škole u Rakovici*, 7.

uvjete života tako da je kao prioritet postavljen problem organizacije školske nastave odnosno pitanje kako okupiti djecu te kada i u kojim prostorima početi s nastavom. Kao što je navedeno, školske su zgrade bile spaljene, ali u jesen 1946. godine nastava se počela odvijati u privatnim kućama. Nastava se u Rakovici održavala kod Tone Rendulića i Marka Gašparovića, a u Drežnik Gradu u kući Mare Hodak. Također, pojavio se i problem većeg broja starije djece koja u tijekom rata nisu pohađala nastavu, a taj je problem bio prisutan na području cijelog slunjskog kotara.¹³ Školske zgrade su obnovljene i namještene 1949., a nastava u njima je počela u školskoj godini 1949./1950. te su učitelji bili Magdalena Mihić, Ana Žunac i Mile Smoljanović.¹⁴ Općinske i ostale javne zgrade obnovljene su nekoliko godina kasnije.

U ratu su u Slunju ubijeni i katolički župnici ovdašnjih župa. Rakovičkog župnika Ivana Juraića ubili su partizani 30. prosinca 1942.¹⁵, a drežničkog župnika Dragutina Štimca Nijemci 31. siječnja 1943.¹⁶ U kolovozu 1945. za župnika župa Rakovica, Drežnik Grad i Vaganac postavljen je Feliks Šalig.¹⁷ O ovom svećeniku nemamo puno podataka¹⁸, očito se kratko zadržao na ovim župama. Nakon rata su crkve u Rakovici i Drežnik Gradu u vrlo lošem stanju i bila im je potrebna obnova, koja je i dovršena početkom pedesetih. U Rakovici u poratnim godinama nije ni bilo uvjeta za život svećenika, župni stan je bio zapaljen, a ni u crkvi nije bilo nikakvog liturgijskog inventara za služenje mise i drugih obreda, kao ni matičnih knjiga.¹⁹ Župni stan u Rakovici bit će obnovljen tek početkom osamdesetih, ali na drugoj lokaciji. Obnova vjerskog života i dolazak župnika na ove župe bit će tek 1950. godine, kada na ove župe dolazi Juraj Paršić, dotadašnji župnik u Zavalju, te će njima upravljati do 1959. godine.²⁰

U jesen 1946. u Rakovici je osnovana Opća poljoprivredna zadruga, a u okolnim selima

njezine podružnice, koje se u početku bave uglavnom stočarstvom (uzgoj ovaca) te otkupom poljoprivrednih i stočnih viškova. Zadruga se bavi i trgovinom, a uskoro i ratarstvom, i to uglavnom na površinama koje su tijekom rata ostale bez vlasnika. Nedostatak opreme, mehanizacije, zapuštenost zemljišta te nedostatak radne snage

¹³ KOVAČEVIĆ, „Razvoj društvenih djelatnosti u općini Slunj (1945-1983)“, 1256.

¹⁴ *Spomenica Osnovne škole Drežnik Grad*, 3.

¹⁵ BOGOVIĆ, *Slunjski kraj i njegova Crkva u prošlosti i sadašnjosti*, 92-93.

¹⁶ *Isto*, 95.

¹⁷ *Isto*, 75.

¹⁸ Rođen je 1911. u Starom Petrovom Selu, podrijetlom je Poljak. Za vrijeme rata bio je župnik u okolici Đakova, a OZN-a ga je smatrala neprijateljski raspoložena. BOGOVIĆ, 76.

¹⁹ *Isto*, 78.

²⁰ MIJATOVIĆ, BOGOVIĆ, *Spomenica župa Drežnik-Grada, Vaganca i Korenice*, 153.

doprinosili su slabim prinosima svih poljoprivrednih kultura.²¹ Na području općine Drežnik Grad, točnije u Sadilovcu, godine 1949. osnovano je Poljoprivredno i stočarsko dobro. Ono je stupilo u posjed poljoprivrednih površina čiji su vlasnici poginuli u ratu ili su kolonizirani u druge krajeve.²²

Iseljavanja

Kada se u prvim godinama poraća u organizaciji novih jugoslavenskih vlasti na području cijele države provodila kolonizacija, u njoj su sudjelovali i stanovnici općina Rakovica i Drežnik Grad. Ipak, sudjelovali su gotovo isključivo Srbi i to iz obitelji u kojima je netko od članova bio u NOP-u ili iz obitelji u kojima je netko poginuo, odnosno bio žrtva, kako se tad govorilo, fašističkog terora. Cijele obitelji preseljene su na imanja iseljenih Nijemaca tzv. *folksdojčera*, ponajviše u Čonoplje i Kljaićevo kod Sombora. S područja slunjskog kotara u Vojvodinu su do siječnja 1948. kolonizirana 553 domaćinstva s 2931 članom.²³ S područja sela općina Rakovica i Drežnik Grad kolonizirani su stanovnici iz sela Ljeskovca, Mašvine, Kršlje, Mudrić Sela, Sadilovca, Broćanca, Močila i drugih.

U razdoblju od svršetka Drugog svjetskog rata, pa sve do potkraj pedesetih godina 20. stoljeća, mladi su Rakovčani i Drežničani, a naročito oni rođeni početkom tridesetih godina, kad bi stasali za vojsku, masovno bježali preko granice, na Zapad. Te gotovo isključivo ilegalne prelaskе državne granice neki su platili i životom, a nemali broj njih je prilikom tog „bijega na zapad“ uhvaćen te osuđen na dugogodišnje kazne u zatvorima Titove Jugoslavije. Oni koji su uspjeli prijeći granicu, uglavnom su završavali u izbjegličkim logorima u Austriji, Njemačkoj ili Italiji. Nakon nekoliko godina boravka u logorima, odlazili su dalje na zapad, u Ameriku, Kanadu ili Australiju. U emigraciji su se zaposlili i zasnovali obitelji. Danas neki od njih imaju drugi, a često i treći naraštaj potomaka koji žive izvan Hrvatske.

Popis poginulih Rakovčana u Drugom svjetskom ratu i poraću

U Rakovici i Drežnik Gradu te okolnim selima, tijekom četiri godine rata, velik broj poginulih bili su pripadnici oružnika, domobrana i ustaških jedinica, a posebno je mnogo stradalih po završetku rata 1945. godine na Bleiburgu i tzv. *križnim*

²¹ *Spomenica osnovne škole u Rakovici*, 11.

²² KRNIĆ, „Doprinosi naroda kotara Slunj i Veljun narodnooslobodilačkoj borbi i poslijeratnom gospodarskom razvoju općine Slunj“, 1249.

²³ LIVADA, *Kordunaški rekvijem*, 311.

putovima. Jedan je manji broj Rakovčana Hrvata poginuo u partizanima, u koje su rijetki odlazili i to uglavnom prisilno. Velik broj poginulih najbolje oslikava broj udovica i siročadi, gdje je u Rakovici i okolici gotovo svaka druga žena bila udovica, a djeca su prema imenima majki udovica dobivala nadimke npr. *Tona Marin, Stipa Snašin, Jele Janjina* itd.

U predratnom razdoblju i u Rakovici i u Drežnik Gradu bilo je i Srba, uglavnom trgovaca, službenika i učitelja, a Duići, Mirići i Grgići bili su starosjedioci. U naletu loše politike, a posebno nakon prvih pobuna Srba u ljeto 1941. godine, kao i prvih stradanja oružnika, ustaše najviše iz osвете, obavljaju egzekucije nad srpskim stanovništvom Rakovice, Drežnik Grada i okolnih mjesta nastanjenih većinski srpskim stanovništvom. U ustaškim odmazdama (1941.-1942.) u kojima su sudjelovale uglavnom ustaške jedinice iz Like i Dalmacije pobijeno je na širem rakovičkom području više stotina Srba, među kojima veći broj žena i djece.²⁴

Zemaljska komisija za utvrđivanja zločina okupatora i njegovih pomagača (1944.-1947.) popisala je samo žrtve stradale od „okupatora i domaćih izdajnika“. Tako da stradali Hrvati pripadnici OS NDH, kao i mnogi civili, odnosno svi oni koji su stradali od „partizanske ruke“ u ratu, a posebno u poraću, u cijelom razdoblju od 1945. do 1989. nikad nisu popisani. Tako da se svjedočanstvo o ovim žrtvama širilo u krugu obitelji te se nije javno spominjalo.

Hrvatski sabor ubrzo nakon uspostave samostalne države Hrvatske 1991. donio je Zakon o utvrđivanju ratnih i poratnih žrtava II. svjetskog rata te je osnovana Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava Republike Hrvatske (koja je djelovala do 2002.), tzv. *Vukojevićeva komisija*. Za općinu Rakovica sastavljen je nepotpun popis „nepopisanih“ vojnika i civila žrtava Drugog svjetskog rata i poraća. Ovi podatci su prikupljeni na osnovi svjedočanstava živih svjedoka ili rodbine i susjeda žrtava. Prikupljanje podataka za općinu Rakovica vodio je dr. sc. Dragan Hazler.

Zaključak

Razdoblje poraća jedno je tragično razdoblje na prostoru općina Rakovica i Drežnik Grad. Prvotno zbog velikog broja poratnih egzekucija pripadnika oružanih snaga NDH na Bleiburgu i križnom putu. Gotovo dvije godine nakon rata, na ovom se području vodi „rat poslije rata“ kroz pojavu tzv. križara i razvijanja njihova otpora i oružanih sukoba s novonastalim vojnim i političkim vlastima poslijeratne Jugoslavije. Tek godinu-dvije nakon formalnog završetka rata, na promatranom

²⁴ *Spomenica osnovne škole u Rakovici*, 8.

području uspostavljeni su sigurniji uvjeti življenja i mogućnost usporene obnove i normalizacije života, ali prema uzusima socijalističkog društva. Ipak, povjerenje prema novim vlastima, barem među hrvatskim stanovništvom ovih općina, bilo je općeprisutno. Iako je nastupilo razdoblje kakvog-takvog mira, ovaj prostor počinje gubiti stanovništvo. Srpsko stanovništvo je u velikoj mjeri kolonizirano u okolici Sombora, dok velik broj Hrvata traži bolji život na demokratskom Zapadu.

Prilozi

Tablica 1. Popis žrtava Drugog svjetskog rata i poraća pripadnika OS NDH, nje-mačkih vojnih postrojbi i civila – izradio dr. sc. Dragan Hazler za područje općine Rakovica (u granicama prije Drugog svjetskog rata)

Ime	Prezime	Ime oca	Godina rođenja	Mjesto rođenja	Godina smrti	Mjesto pogibije
Adam* ²⁵	Gašparović	Anton	1911	Rakovica 52	1942	Grabovac
Adam*	Gašparović	Dane	1922	Rakovica 277	1945	Karlovac
Dane*	Gašparović	Marko	1902	Rakovica 150	1945	Vaganac
Ivan*	Gašparović	Petar	1908	Rakovica 150	1943	Kostajnica
Dragan	Gašparović	Nikola	1921	Rakovica 277	1945	Križni put
Stjepan	Gašparović	Nikola	1925	Rakovica 277	1945	Vaganac
Mate	Grdić	Mile	1904	Rakovica 50	1943	Našice
Petar*	Grdić	Mile	1913	Rakovica 50	1945	Kranj
Ante	Grdić	Ivan	1920	Rakovica 37	1943	Slunj
Antonija*	Keser	Josip	1914	Rakovica 174	1946	Rakovica
Nikola	Keser	Dane	1923	Rakovica 255	1945	Križni put
Ivan	Kurelac	Franjo	1927	Rakovica 51	1945	Slunj
Mihovil	Kurelac	Franjo	1925	Rakovica 51	1945	Križni put
Ivan	Orešković	Andrija	1924	Rakovica 171	1945	Križni put
Ivan*	Padjen	Josip	1898	Rakovica 39	1942	Rakovica
Anton*	Padjen	Josip	1893	Rakovica 39	1942	Močila
Dragutin	Padjen	Ivan	1925	Rakovica 39	1945	Križni put
Jure	Padjen	Petar	1920	Rakovica 259	1942	Slunj
Juraj	Padjen	Mihovil	1916	Rakovica 39a	1945	Križni put

²⁵ Oznakom * označene su osobe koje su bile u braku i imale su djecu.

Petar*	Padjen	Petar	1904	Rakovica 259	1942	Budački
Mihovil*	Padjen	Jure	1880	Rakovica 39a	1942	Močila
Luka	Prebeg	Petar	1922	Rakovica 116	1945	Garešnica
Mihovil	Prebeg	Petar	1925	Rakovica 116	1945	Vaganac
Dragutin*	Rendulić	Ivan	1898	Rakovica 274	1946	Rakovica
Josip	Rendulić	Mate	1915	Rakovica 382	1944	Vaganac
Ivan	Rendulić	Mate	1924	Rakovica 382	1945	Križni put
Petar	Rendulić	Mate	1925	Rakovica 382	1944	Vaganac
Jure	Rubčić	Nikola	1918	Rakovica 258	1945	Križni put
Stjepan	Rubčić	Nikola	1920	Rakovica 258	1945	Zagreb
Juraj	Rubčić	Mile	1908	Rakovica 177	1942	Korenica
Anton	Rubčić	Ivan	1924	Ošt. Stanovi	1944	Vaganac
Juraj	Sabljak	Marko	1909	Rakovica 30	1942	Rakovica
Ivan*	Rubčić	Mate	1878	Ošt. Stanovi	1942	Ošt.Stanovi
Ivan	Rubčić	Mihovil	1911	Ošt. Stanovi	1943	Sarajevo
Ivan*	Rubčić	Petar	1896	Ošt. Stanovi	1942	Slunj
Josip	Rubčić	Ivan	1923	Ošt. Stanovi	1944	Bos. Krupa
Pavao	Rubčić	Ivan	1924	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Petar*	Rubčić	Ivan	1928	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Petar*	Rubčić	Marko	1915	Ošt.Stanovi	1942	Veljun
Dragica	Sabljak	Petar	1929	Ošt.Stanovi	1946	Cetingrad
Ivan	Sabljak	Mate	1930	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Polde	Sabljak	Jure	1870	Rakovica 161	1942	Močila
Juraj*	Sabljak	Stjepan	1897	Ošt.Stanovi	1942	Furjan
Mihovil	Sabljak	Mate	1926	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Josip	Sabljak	Marko	1924	Rakovica 30	1945	Bleiburg
Dragutin	Sabljak	Ante	1907	Rakovica	1944	Vaganac
Ivan	Sabljak	Petar	1924	Rakovica 122	1945	Zagreb
Josip	Sabljak	Marko	1920	Rakovica 30	1945	Križni put
Juraj	Sabljak	Marko	1909	Rakovica 30	1942	Rakovica
Marko	Sabljak	Petar	1917	Rakovica 97	1945	Bleiburg
Petar*	Sabljak	Nikola	1914	Rakovica 106	1942	Plitvice
Ivan	Sabljak	Nikola	1905	Rakovica 106	1943	Jasenovac
Mate*	Sabljak	Anton	1880	Rakovica 97	1942	Draganić
Mihovil*	Sabljak	Petar	1914	Rakovica 97	1944	Rakovica

Ivan*	Salopek	Mihovil	1913	Rakovica 392	1942	Bihać
Josip	Salopek	Ivan	1911	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Juraj*	Salopek	Nikola	1916	Rakovica 391	1942	Budački
Mihovil	Salopek	Mihovil	1909	Rakovica 392	1942	Budački
Petar*	Salopek	Nikola	1911	Rakovica 391	1944	Vaganac
Marija*	Štajduhar	Petar	1920	Rakovica 429	1944	Korenica
Franjo	Štajduhar	Adam	1898	Rakovica 429	1941	Bihać
Mihovil	Štajduhar	Adam	1900	Rakovica 429	1946	Saborsko
Nikola*	Vrdoljak	Petar	1918	Rakovica 31	1944	Vaganac
Dane	Turkalj	Anton	1920	Rakovica 127	1945	Bleiburg
Anton	Turkalj	Stjepan	1903	Rak.Selište	1944	Cazin
Franjo	Turkalj	Anton	1924	Rak.Selište	1944	Cazin
Ivan	Turkalj	Anton	1927	Rak.Selište	1943	Rakovica
Josip	Turkalj	Mate	1904	Rak.Selište	1946	Močila
Marko	Turkalj	Stipe	1870	Rak.Selište	1942	Rakovica
Luka	Turkalj	Anton	1919	Rak.Selište	1945	Križni put
Marko	Turkalj	Stjepan	1926	Rak.Selište	1942	Močila
Mate	Turkalj	Luka	1911	Rak.Selište	1944	Kostajnica
Mihovil	Turkalj	Mate	1912	Rak.Selište	1945	Papuk
Anton	Prebeg	Petar	1920	Rak.Selište	1945	Križni put
Ivan*	Prebeg	Mihovil	1916	Rak.Selište	1944	Karlovac
Marko	Prebeg	Petar	1914	Rak.Selište	1942	Rakovica
Mihovil	Prebeg	Franjo	1919	Rak.Selište	1943	Cazin
Petar	Prebeg	Ante	1923	Rak.Selište	1945	Papuk
Ivan*	Lulić	Mihovil	1919	Jelov Klanac	1945	Lovas
Juraj	Turkalj	Stjepan	1917	Jelov Klanac	1943	Prijedor
Mile*	Turkalj	Anton	1910	Jelov Klanac	1942	Vel.Kladuša
Mile	Turkalj	Ivan	1927	Jelov Klanac	1944	Cazin
Petar*	Turkalj	<i>Kokotov</i>	1910	Jelov Klanac	1943	Vaganac
Josip	Turkalj	Petar	1937	Jelov Klanac	1943	Klanac
Anton	Cindrić	Matej	1900	Jelov Klanac	1942	Klanac
Ivan*	Cindrić	Marko	1922	Jelov Klanac	1944	Cvitović
Josip	Cindrić	Mihovil	1919	Jelov Klanac	1943	Kutina
Mate	Cindrić	Mihovil	1920	Jelov Klanac	1943	Kutina
Mile	Cindrić	Nikola	1921	Jelov Klanac	1943	Ban.Jaruga

Nikola*	Cindrić	Mate	1900	Jelov Klanac	1942	Brajdić Selo
Stjepan	Cindrić	Nikola	1920	Jelov Klanac	1943	Ban.
Toma	Cindrić	Mihovil	1921	Jelov Klanac	1943	Kutina
Jure	Vratarić	Roža	1903	Jelov Klanac	1945	Slunj
Nikola*	Hodak	Mile	1892	Jelov Klanac	1943	Močila
Anton*	Gašparović	Mihovil	1913	Jelov Klanac	1943	Rak.Selište
Dane	Gašparović	Juraj	1921	Jelov Klanac	1944	Papuk
Franjo	Gašparović	Nikola	1904	Jelov Klanac	1945	Križni put
Mate	Gašparović	Mihovila	1907	Jelov Klanac	1946	Slunj
Petar	Gašparović	Jure	1919	Jelov Klanac	1944	Papuk
Jure*	Vratarić	Roža	1903	Jelov Klanac	1945	Budački
Adam*	Pavlić	Ivan	1926	Jelov Klanac	1945	Ozalj
Ana*	Pavlić	Mile	1902	Jelov Klanac	1942	Rakovica
Anton*	Pavlić	Marko	1923	Jelov Klanac	1945	Križni put
Dane	Pavlić	Mile	1923	Jelov Klanac	1945	Križni put
Franjo*	Pavlić	Mate	1916	Jelov Klanac	1942	Močila
Franjo*	Pavlić	Marko	1911	Jelov Klanac	1942	Močila
Franjo	Pavlić	Petar	1925	Jelov Klanac	1944	Papuk
Ivan*	Pavlić	Anton	1913	Jelov Klanac	1943	Cazin
Ivan	Pavlić	Marko	1919	Jelov Klanac	1942	Jelov Klanac
Ivan*	Pavlić	Mate	1903	Jelov Klanac	1943	Cazin
Ivan*	Pavlić	Mile	1919	Jelov Klanac	1945	Bleiburg
Juraj	Pavlić	Marko	1924	Jelov Klanac	1942	Vaganac
Mande	Pavlić	Petar	1872	Jelov Klanac	1942	Lađevac
Marko	Pavlić	Mihovil	1921	Jelov Klanac	1942	Bihać
Marko*	Pavlić	Pavao	1911	Jelov Klanac	1943	Slavonija
Mate*	Pavlić	Franjo	1914	Jelov Klanac	1945	Križni put
Mate*	Pavlić	Ivan	1893	Jelov Klanac	1943	Klanac
Petar*	Pavlić	Mate	1913	Jelov Klanac	1943	Cazin
Petar	Pavlić	Nikola	1928	Jelov Klanac	1942	Plaški
Marko	Pavlić	Nikola	1922	Jelov Klanac	1942	Močila
Ivan*	Luketić	Petar	1915	Drage	1945	Križni put
Dragan	Luketić	Marko	1920	Drage	1943	Vaganac
Marko	Luketić	Ivan	1920	Drage	1945	Križni put
Ivan	Šebalj	Marko	1921	Drage	1944	Vaganac

II. Olovne godine 20. stoljeća

Mihovil*	Šebalj	Marko	1912	Drage	1944	Cazin
Toma*	Ostrun	Juraj	1900	Jelov Klanac	1942	Močila
Ivan	Pavličić	Mihovil	1914	Jelov Klanac	1944	Kostajnica
Stjepan*	Pavličić	Mate	1912	Jelov Klanac	1946	Ogulin
Josip*	Pavličić	Mate	1904	Jelov Klanac	1944	Ruma
Ivan*	Strgar	Nikola	1904	Jelov Klanac	1942	Broćanac
Mihovil*	Strgar	Josip	1913	Jelov Klanac	1942	Klanac
Mate	Špehar	Pero	1923	Jelov Klanac	1943	Cazin
Anton	Sabljak	Juraj	1921	Jelov Klanac	1943	Vaganac
Dane	Sabljak	Petar	1921	Jelov Klanac	1945	Jazovka
Josip	Sabljak	Ante	1920	Jelov Klanac	1945	Križni put
Josip	Sabljak	Mihovil	1924	Jelov Klanac	1943	Prijedor
Joso*	Sabljak	<i>Krajov</i>	1900	Jelov Klanac	1942	Močila
Marko	Sabljak	Joso	1924	Jelov Klanac	1944	Papuk
Marko*	Sabljak	Stjepan	1909	Jelov Klanac	1943	Močila
Pero*	Sabljak	Joso	1890	Jelov Klanac	1942	Močila
Mile*	Sabljak	<i>Miškov</i>	1909	Jelov Klanac	1943	Kozara
Ana	Sabljak	Anton	1902	Jelov Klanac	1943	Močila
Josip*	Brajdić	Stjepan	1914	Brajdić Selo	1942	Budački
Stjepan*	Brajdić	Stjepan	1916	Brajdić Selo	1942	Budački
Ivan	Brajdić	Jure	1921	Brajdić Selo	1945	Križni put
Ivan	Brajdić	Josip	1899	Brajdić Selo	1946	Brajdić Selo
Josip*	Brajdić	Josip	1911	Brajdić Selo	1943	Ban. Jaruga
Mate	Brajdić	Josip	1915	Brajdić Selo	1942	Rusija
Mile*	Brajdić	Josip	1900	Brajdić Selo	1946	Brajdić Selo
Mihovil	Brajdić	Lovro	1921	Brajdić Selo	1943	Otočac
Nikola	Brajdić	Josip	1909	Brajdić Selo	1944	Bihać
Mate*	Klanfar	Petar	1908	Brajdić Selo	1942	Rakovica
Josip	Klanfar	Mate	1921	Brajdić Selo	1941	Lika
Mihovil	Klanfar	Mate	1924	Brajdić Selo	1944	Banja Luka
Mihovil	Klanfar	Nikola	1915	Brajdić Selo	1942	Brajdić Selo
Mihovil*	Sirovica	Marko	1909	Brajdić Selo	1942	Brajdić Selo
Petar*	Štefanac	Ivan	1914	Brajdić Selo	1945	Ozalj
Mihovil	Palijan	Ivan	1925	Drage	1943	Vaganac
Anton	Palijan	Marko	1925	Drage	1942	Petrovo Selo

Anton*	Palijan	Marko	1911	Drage	1942	Karlovac
Anton	Palijan	Ivan	1926	Drage	1943	Vaganac
Dragan	Palijan	Tomo	1923	Drage	1945	Križni put
Joso	Palijan	Mile	1912	Drage	1942	Budački
Juraj	Palijan	Ivan	1924	Drage	1946	Slunj
Josip	Palijan	Tomo	1926	Drage	1945	Križni put
Mato*	Palijan	Franjo	1922	Drage	1942	Bihać
Anton	Puškarčić	Petar	1915	Drage	1945	Križni put
Daniel	Puškarčić	Pero	1927	Drage	1944	Lika
Dragutin	Puškarčić	Mile	1922	Drage	1945	Križni put
Franjo	Puškarčić	Petar	1923	Drage	1945	Križni put
Juraj	Puškarčić	Nikola	1921	Drage	1941	Slunj
Josip	Puškarčić	Petar	1923	Drage	1942	Bihać
Josip	Puškarčić	Juraj	1921	Drage	1942	Bihać
Marko*	Puškarčić	Nikola	1908	Drage	1943	Bihać
Mihovil*	Puškarčić	Nikola	1898	Drage	1942	Bihać
Josip	Puškarčić	Mile	1926	Drage	1945	Križni put
Mihovil*	Puškarčić	Nikola	1898	Drage	1943	Bihać
Stjepan	Puškarčić	Ivan	1919	Drage	1944	Karlovac
Ana	Puškarčić	Marko	1880	Drage	1943	Rakovica
Mihovil	Studen	Petar	1922	Drage	1942	Josipdol
Petar*	Studen	Andrija	1910	Drage	1942	Drage
Petar	Studen	Petar	1914	Drage	1942	Petrinja
Nikola	Hodak	Ivan	1917	Korita	1941	Gospić
Josip	Pavlić	Petar	1925	Korita	1942	Slunj
Ivan	Pavlić	Petar	1918	Korita	1943	Slunj
Franjo	Čubrić	Mile	1922	Korita	1941	Rakovica
Ante	Čubrić	Franjo	1919	Korita	1941	Lika
Ivan	Čubrić	Toma	1919	Korita	1941	Karlovac
Joso	Čubrić	Toma	1924	Korita	1941	Gospić
Petar	Čubrić	Franjo	1927	Korita	1941	Lika
Mile	Čubrić	Toma	1919	Korita	1941	Lika
Anton*	Jurković	Juraj	1902	Korita	1944	Slunj
Mile	Krpan	Marko	1923	Korita	1943	Karlovac
Pero	Krpan	Marko	1924	Korita	1941	Karlovac

Ante*	Magdić	Jure	1906	Korita	1944	Korita
Ante	Magdić	Nikola	1920	Korita	1945	Križni put
Filip	Magdić	Petar	1918	Korita	1945	Tezno
Joso	Magdić	Marko	1926	Korita	1942	Slunj
Josip	Magdić	Petar	1924	Korita	1945	Maribor
Marko	Magdić	Nikola	1917	Korita	1945	Križni put
Mate	Magdić	Josip	1927	Korita	1942	Tušilović
Mihovil	Magdić	Marko	1927	Korita	1942	Slunj
Ana	Mladen	Anton	1928	Korita	1944	Korita
Jakov*	Pavličić	Ivan	1916	Korita	1945	Križni put
Dragutin	Pavličić	Mihovil	1923	Korita	1943	Gospić
Daniel	Pavličić	Mihovil	1919	Korita	1944	Karlovac
Mile	Pavličić	Ivan	1926	Korita	1945	Križni put
Mihovil	Pavličić	Stjepan	1925	Korita	1942	Slunj
Ilija*	Sabljak	Ivan	1882	Korita	1944	Korita
Ilija	Sabljak	Mihovil	1920	Korita	1941	Slunj
Ivan	Sabljak	Ivan	1922	Korita	1941	Korita
Ivan	Sabljak	Nikola	1925	Korita	1946	Korita
Joso	Sabljak	Ivan	1920	Korita	1941	Korita
Leopold	Sabljak	Pero	1915	Korita	1943	Krašić
Marko*	Sabljak	Franjo	1911	Korita	1946	Slunj
Mile	Sabljak	Nikola	1919	Korita	1945	Križni put
Nikola*	Sabljak	Juraj	1909	Korita	1946	Ogulin
Pero	Sabljak	Ilija	1924	Korita	1942	Bihać
Pero*	Sabljak	Nikola	1917	Korita	1946	Korita
Petar	Sabljak	<i>Nidžan</i>	1923	Korita	1942	Vaganac
Stipe*	Sabljak	Jaga	1906	Korita	1944	Bihać
Stipe	Sabljak	Nikola	1927	Korita	1945	Srijem
Vid	Sabljak	Vid	1904	Korita	1942	Cazin
Franjo*	Turkalj	Pero	1912	Korita	1945	Slovenija
Juraj	Turkalj	Mihovil	1922	Korita	1942	Korita
Kate	Turkalj	Petar	1924	Korita	1944	Prijeboj
Marko	Turkalj	Petar	1919	Korita	1944	Rečica
Mile	Turkalj	Jure	1890	Korita	1946	Korita
Petar	Turkalj	Stjepan	1925	Korita	1942	Krnjak

Stjepan*	Turkalj	Juraj	1913	Korita	1943	Slavonija
Antun*	Žanić	Ivan	1908	Korita	1946	Rakovica
Franjo	Žanić	Ivan	1915	Korita	1942	Krnjak
Ivan	Žanić	Mile	1924	Korita	1942	Korita
Ivan	Žanić	Petar	1921	Korita	1943	Gospić
Marko*	Žanić	Mile	1907	Korita	1946	Korita
Mate	Žanić	Ivan	1909	Korita	1942	Budački
Mihovil	Žanić	Ivan	1910	Korita	1944	Karlovac
Mile	Žanić	Petar	1918	Korita	1941	Korenica
Petar	Žanić	Mihovil	1921	Korita	1941	Korenica
Petar	Žanić	Mile	1921	Korita	1944	Karlovac
Josip	Nakić	Mile	1918	Brezovac	1943	Salopek Luke
Nikola	Nakić	Franjo	1913	Brezovac	1944	Lađevac
Daniel	Dumenčić	Mile	1922	Lipovac	1945	Beograd
Nikola	Dumenčić	Mile	1919	Lipovac	1941	Skočaj
Daniel	Keser	Nikola	1914	Lipovac	1945	Beograd
Daniel	Keser	Petar	1912	Lipovac	1942	Rakovica
Franjo	Keser	Mihovil	1924	Lipovac	1942	Rak.Selište
Ivan	Keser	Mate	1923	Lipovac	1942	Vaganac
Josip	Keser	Petar	1923	Lipovac	1943	Bihać
Josip	Keser	Stjepan	1924	Lipovac	1943	Ogulin
Mate*	Keser	Mihovil	1913	Lipovac	1943	Izačić
Marko	Keser	Mihovil	1909	Lipovac	1945	Križni put
Petar	Keser	Nikola	1903	Lipovac	1943	Cazin
Stjepan	Keser	Nikola	1912	Lipovac	1945	Križni put
Daniel	Rubčić	Agneza	1914	Lipovac	1942	Vaganac
Slavko	Rubčić	Mate	1921	Lipovac	1942	Vaganac
Ivan	Amić	Juraj	1921	Grabovac	1943	Cazin
Ivan*	Amić	Marko	1915	Grabovac	1943	Cazin
Juraj*	Amić	Marko	1901	Grabovac	1944	Jastrebarsko
Nikola	Amić	Marko	1909	Grabovac	1944	Jastrebarsko
Ivan	Bićanić	Jure	1914	Grabovac	1945	Slunj
Juraj	Bićanić	Daniel	1915	Grabovac	1942	Bihać
Kate	Bićanić	Ivan	1902	Grabovac	1942	Grabovac

Petar	Bićanić	Nikola	1930	Grabovac	1944	Vaganac
Ivan	Cindrić	Luka	1924	Grabovac	1945	Križni put
Nikola	Cindrić	Luka	1920	Grabovac	1944	Jastrebarsko
Franjo*	Marić	Nikola	1895	Grabovac	1945	Križni put
Ivan*	Sabljak	Jure	1900	Grabovac	1942	Grabovac
Josip	Sabljak	Ivan	1916	Grabovac	1945	Križni put
Mile	Sabljak	Ivan	1926	Grabovac	1945	Križni put
Petar	Sabljak	Ivan	1924	Grabovac	1945	Križni put
Ivan	Stanković	Mihovil	1914	Grabovac	1943	Cazin
Jure*	Stanković	Ilija	1910	Grabovac	1943	Cazin
Mate*	Stanković	Mihovil	1910	Grabovac	1942	Bihać
Dane*	Šebalj	Marija	1912	Grabovac	1945	Križni put
Miće	Šebalj	Marija	1915	Grabovac	1943	Bos. Novi
Adam	Štefanac	Mihovil	1923	Grabovac	1944	Vaganac
Juraj	Štefanac	Juraj	1928	Grabovac	1945	Slunj
Jure*	Štefanac	Mile	1905	Grabovac	1943	Cazin
Josip*	Štefanac	-	1900	Grabovac	1942	Grabovac
Josip	Štefanac	Mile	-	Grabovac	-	-
Dragutin*	Vrdoljak	Mihovil	1900	Grabovac	1945	Slunj
Juraj*	Vrdoljak	Mihovil	1923	Grabovac	1945	Sl.Brod
Mihovil*	Vrdoljak	Dragutin	1923	Grabovac	1945	Križni put
Ivan	Vuković	Mihovil	1919	Grabovac	1944	Drvar
Ivan*	Vuković	Nikola	1915	Grabovac	1944	Vaganac
Juraj	Vuković	Mihovil	1915	Grabovac	1943	Grabovac
Juraj	Vuković	Katarina	1916	Grabovac	1944	Drvar
Anton*	Klanfar	Mate	1919	Brajdić Selo	1942	Brajdić Selo
Nikola	Magdić	Mihovil	1919	Korita	1945	Mariibor
Mihovil	Keser	Nikola	1904	Lipovac	1945	Križni put
Adam*	Božičević	Ante	1903	Ošt.Stanovi	1942	Budački
Daniel*	Božičević	Marko	1894	Ošt.Stanovi	1943	Izačić
Ivan	Božičević	Franjo	1925	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Josip	Božičević	Dane	1929	Ošt.Stanovi	1944	Rakovica
Josip	Božičević	Mirko	1927	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Marko	Božičević	Dane	1922	Ošt.Stanovi	1943	Cazin
Marko*	Božičević	Petar	1921	Ošt.Stanovi	1943	Ošt.Stanovi

Petar*	Brajdić	Marko	1898	Ošt.Stanovi	1941	Krnjak
Dane	Luketić	Petar	1905	Ošt.Stanovi	1945	Križni put
Mihovil*	Luketić	Petar	1921	Ošt.Stanovi	1943	Cazin
Josip	Luketić	Marko	1923	Ošt.Stanovi	1943	Cazin
Josip*	Magdić	Ivan	1915	Ošt.Stanovi	1942	Budački
Juraj*	Magdić	Ivan	1909	Ošt.Stanovi	1943	Cazin

Tablica 2: Mjesto i godina stradanja hrvatskih vojnika i civila s područja općine Rakovica u Drugom svjetskom ratu i poraću

Mjesto stradanja	Broj poginulih	Godina
Križni put	58	1945
Mjesto stanovanja	50	1941 - 1946
Vaganac	23	1942, 1943, 1944
Cazin	20	1943
Slunj	17	1942 - 1946
Močila	15	1942
Bihać	11	1942 - 1944
Budački	11	1941, 1942, 1943
Ostalo	71	1941 - 1946
Ukupno	276	1941 - 1946

Bibliografija

Neobjavljeni izvori

Spomenica Osnovne škole Drežnik Grad

Spomenica Osnovne škole u Rakovici

Literatura

BOGOVIĆ, Mile. *Slunjski kraj i njegova Crkva u prošlosti i sadašnjosti*. Gospić-Slunj: Državni arhiv u Gospiću; Gospićko-senjska biskupija, 2015.

DUJMOVIĆ, Ivan. „Represija partizansko-komunističkih vlasti nad žiteljima zavaljske općine“. *Podplješivički graničari* vol 1 (2017): 171-179.

KOVAČEVIĆ, Josip. „Razvoj društvenih djelatnosti u općini Slunj (1945-1983)“ U: *Kotar Slunj i kotar Veljun u NOR-u i socijalističkoj izgradnji*, ur. Đuro Zatezalo. Karlovac: Historijski arhiv u Karlovcu, 1988, 1255-1267.

KRNIĆ, Simo. „Doprinosi naroda kotara Slunj i Veljun narodnooslobodilačkoj borbi i poslijeratnom gospodarskom razvoju općine Slunj“ U: *Kotar Slunj i kotar Veljun u NOR-u i socijalističkoj izgradnji*, ur. Đuro Zatezalo. Karlovac: Historijski arhiv u Karlovcu, 1988, 1217.-1254.

LIVADA, Svetozar. *Kordunaški rekvijem*. Zagreb: Euroknjiga, 2008.

MATAIJA, Ivica. „Križari na gospićkom području 1945.-1950.“. *Senjski zbornik* 32, br. 1 (2005): 197-221.

MATKOVIĆ, Blanka. „Ratni zločini počinjeni tijekom i nakon Ličko-primorske operacije od postrojbi Jugoslavenske armije i ustanova nove vlasti“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 55 (2013): 174-203.

MIJATOVIĆ, Anđelko, BOGOVIĆ, Josip. *Spomenica župa Drežnik-Grada, Vaganca i Korenice*. Zagreb: Društvo za zaštitu Plitvičkih jezera, 2000.

PADJAN, Đuka. *Rakovica i moji dani*. Zagreb: Duga print, 2008.

RADELIĆ, Zdenko. *Križari gerila u Hrvatskoj 1945.-1950.*. Zagreb: Alfa d.d.; Hrvatski institut za povijest, 2011.

STRIŽIĆ, Ivan. *Žrtvoslov slunjskog kotara: Hrvatske vojne i civilne žrtve Drugog svjetskog rata i poraća*. Slunj-Zagreb: Pučko otvoreno učilište Slunj; Općinsko poglavarstvo Rakovica; Općinsko poglavarstvo Cetingrad, 2005.